

Verkenning ondertiteling bij regionale omroepen

Eindrapport

KWINK
GROEP

Verkenning ondertiteling bij regionale omroepen

Conceptrapport

Den Haag, 24 / 07 / 2023

Auteur: Fritzi Reijerman

Bob de Baaij

Status: Eindrapport

KWINK
GROEP

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4	4. Huidige toegankelijkheid voor mensen met een auditieve beperking	14
1.1. Aanleiding	4	4.1. Stand van zaken regionale omroepen	14
1.2. Onderzoeksvraag	4	4.2. De afwegingen van regionale omroepen omtrent het gebruik van ondertiteling	15
1.3. Onderzoeksmethoden	5		
1.4. Leeswijzer	5		
2. Relevante achtergrond	6	5. Mogelijkheden voor het vergroten van de toegankelijkheid voor mensen met een auditieve beperking	16
2.1. Regionale omroepen	6	5.1. Automatische ondertiteling op online platforms	16
2.2. Juridisch kader	8	5.2. Automatische ondertiteling op televisie	17
2.3. Toegankelijke programmering voor mensen met een auditieve beperking	8	5.3. Ondertiteling met behulp van een redacteur	18
2.4. Ondertiteling bij de NPO	10	5.4. Samenwerking	20
3. Diversiteit en inclusie bij regionale omroepen	11		
3.1. Beleid over diversiteit en inclusie	11		
3.2. Diversiteit en inclusie in de praktijk	12		

1. Inleiding

Voor u ligt het rapport van de verkenningsopdracht inzake ondertiteling bij de regionale omroepen. In dit hoofdstuk schetsen we de aanleiding van de verkenningsopdracht, de onderzoeksvraag en onderzoeksmethoden. Het hoofdstuk sluit af met een leeswijzer voor het rapport.

1.1. Aanleiding

Nederland kent ongeveer 1,5 miljoen burgers die doof of slechthorend zijn.¹ De verwachting van de WHO is dat het aantal slechthorenden steeds verder zal toenemen, tot zo'n 1 op de 4 personen in 2050.² Toegankelijkheid is een van de kernwaarden van het Nederlandse mediabeleid, ook voor deze doelgroep. De landelijke publieke omroep en de landelijke commerciële omroep moeten voldoen aan een minimumpercentage voor ondertiteling van hun Nederlandstalige programmering. Voor de regionale omroepen is tot op heden geen bepaling omtrent ondertiteling vastgesteld.

Op 28 november 2022 hebben Kamerleden Westerveld (GL) en Werner (CDA) een motie ingediend waarin aandacht wordt gevraagd voor ondertiteling bij de regionale omroepen. De motie is door de Tweede Kamer met een meerderheid aangenomen. De indieners verzoeken met deze motie dat de regering in kaart brengt welk percentage ondertiteling voor de RPO moet gaan gelden en wat hier mogelijk (financieel) voor nodig is. Er is op het moment geen actueel beeld van de stand van zaken rondom de toegankelijkheid van programmering voor

¹ Zie: [Hoeveel Nederlanders zijn slechthorend en hoeveel gebruiken hoortoestellen? | Hoorwijzer](#).

mensen met een auditieve beperking bij de regionale omroepen. Deze verkenning heeft tot doel inzicht te bieden in de toegankelijkheid programmering bij regionale omroepen. Daarnaast hoopt het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (hierna: het ministerie van OCW) meer inzicht te krijgen in het diversiteit- & inclusiviteitsbeleid van regionale omroepen.

1.2. Onderzoeksvraag

In de verkenningsopdracht omtrent ondertiteling bij regionale omroepen zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld, verdeeld over twee clusters.

Inclusieve regionale omroep

1. Beschikken de regionale omroepen over beleid op het gebied van diversiteit en inclusie? Zo ja, hoe wordt daar invulling aan gegeven en op welke doelgroepen focust dit zich? Zo nee, waarom niet?
2. Hoe ziet momenteel het beleid van de 13 regionale omroepen eruit m.b.t. toegankelijkheid gericht op mensen met een auditieve beperking (d.w.z. ondertiteling van Nederlandstalige programma's)?
3. Indien er sprake is van geen dan wel beperkte mate toepassingen van ondertiteling, wat is de verklaring hiervoor?

Minimale ondertitelingsniveau regionale omroep

4. Wat is een realistisch en haalbaar instap-percentage ondertiteling dat van de regionale omroepen kan worden gevraagd? Binnen welk tijdsbestek is dit realiseerbaar en onder welke voorwaarden?
5. Welke ambitie-percentage zou voor de regionale omroepen haalbaar kunnen en moeten zijn, binnen welk tijdsbestek en wat is daarvoor nodig?

² World Health Organization, 2021.

6. Welke interventies kunnen door de regionale omroepen ingezet worden om synergie te behalen waarmee (meer) ondertiteling van hun media-aanbod kan worden bevorderd?
7. Zijn er obstakels, en zo ja welke, die voor nu en de komende 5 jaar de realisatie van zowel het instap- als ambitieniveau voor ondertiteling in de weg staan?

Het eerste cluster (1-3) gaat over de huidige stand van zaken van diversiteit en inclusie bij de 13 regionale omroepen. De volgende hoofdvraag geldt voor dit cluster: *‘Wat is de stand van zaken op het gebied van diversiteit en inclusie, specifiek gericht op toegankelijkheid van de programmering van de omroep voor mensen met een auditieve beperking bij de 13 regionale omroepen?’*

Het tweede cluster (4-7) kijkt hoe het beleid eruit kan (of moet) zien en welke middelen hier nodig voor zijn om de ambities te behalen. De volgende hoofdvraag geldt voor dit cluster: *‘Wat zou het instap- en ambitieniveau van ondertiteling van regionale omroepen moeten zijn, wat kunnen regionale omroepen en andere stakeholders doen om dat te behalen en welke obstakels zijn er?’*

1.3. Onderzoeksmethoden

We hebben voor deze verkenning drie onderzoeksmethoden ingezet:

1. **Documentstudie.** We bestudeerden bijvoorbeeld kamerstukken, juridische documenten, jaarplannen en meerjarenplannen van de regionale omroepen en de RPO en achtergronddocumenten van belangenorganisaties.

2. **Schriftelijke uitvraag.** We hebben een korte vragenlijst met 7 vragen uitgezet onder de 13 regionale omroepen. Van 10 omroepen hebben we een reactie ontvangen.
3. **Interviews.** We hebben gesprekken gevoerd met een aantal stakeholders (de RPO, NPO, Ieder(in) en het ministerie van OCW) en met de 13 regionale omroepen.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we relevante achtergrondinformatie over de regionale omroepen, het juridisch kader, de kwaliteitseisen van ondertiteling en de ondertiteling bij de NPO. In hoofdstuk 3 staat de diversiteit en inclusie bij de regionale omroepen centraal. Hoofdstuk 4 gaat in op de huidige toegankelijkheid van regionale omroepen voor mensen met een auditieve beperking. In hoofdstuk 5 zetten we uiteen hoe de toegankelijkheid van regionale programmering voor mensen met een auditieve beperking door middel van ondertiteling kan worden vergroot.

2. Relevante achtergrond

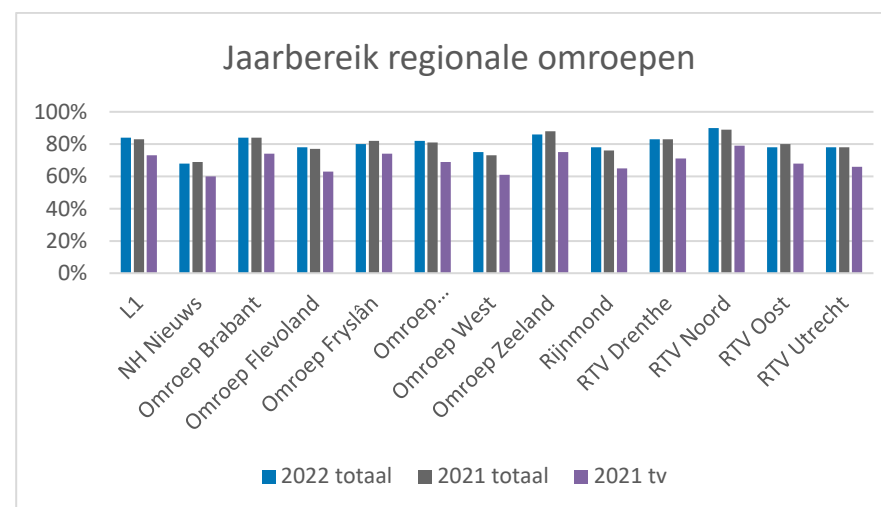
In dit hoofdstuk leest u relevante achtergrondinformatie die belangrijk is voor begrip over de huidige stand van zaken rondom ondertiteling bij regionale omroepen en de mogelijkheden voor de toekomst. In dit hoofdstuk beschrijven we allereerst achtergrondinformatie over regionale omroepen (paragraaf 2.1) en het juridische kader (paragraaf 2.2). Vervolgens schetsen we hoe toegankelijke programmering voor mensen met een auditieve beperking mogelijk gemaakt kan worden (paragraaf 2.3) en tot slot beschrijven de wijze waarop ondertiteling momenteel bij de NPO georganiseerd is.

2.1. Regionale omroepen

De dertien Nederlandse regionale omroepen zijn de makers en verspreiders van regionaal nieuws en drager van de regionale cultuur. Hun programmering of content wordt gedeeld op radio, televisie en/of online. De regionale omroepen verzorgen per dag ongeveer een halfuur tot een uur aan nieuwe programmering op televisie. In de praktijk zijn dit één of twee programma's per dag, waarvan één programma vaak het nieuws betreft. Deze programma's worden vervolgens in een zogenaamde 'carousel' herhaald.

³ RPO (2022). RPO Jaarverslag 2022. Zie: <https://jaarverslag.stichtingrpo.nl/wp-content/uploads/2023/05/RPO-Jaarverslag-2022.pdf>.

Het jaarberek (percentage van alle 18-75 jarigen die in één jaar gebruik hebben gemaakt van een kanaal van een regionale omroep) van de regionale omroepen was 80% in 2022. De televisiezenders van de omroepen hadden in 2022 een jaarberek (percentage van alle 18-75 jarigen die in één jaar gebruik hebben gemaakt van televisie van een regionale omroep) van 68%. De gemiddelde klantwaardering voor de televisiezenders van regionale omroepen was in 2022 een 7,3.³ In figuur 1 is per regionale omroep het totaalberek en jaarberek van de televisie te zien in 2022 en 2021.⁴

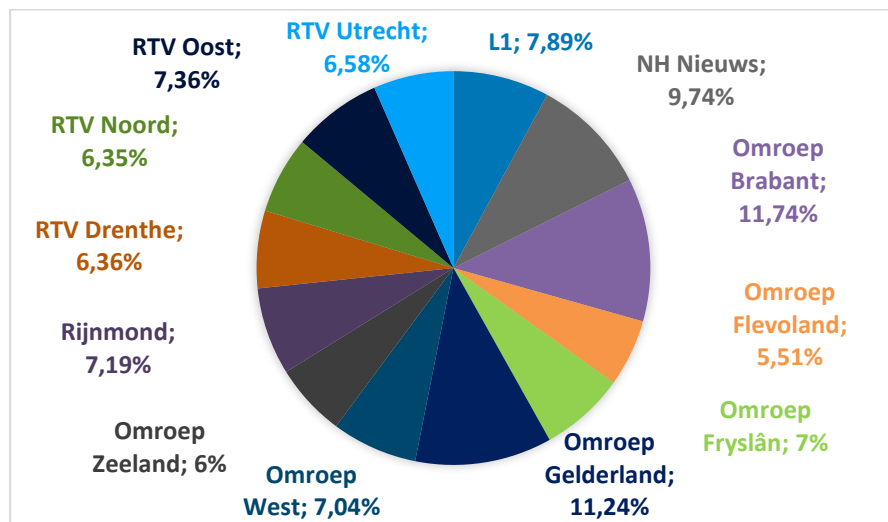

Figuur 1: Totale jaarberek 2022 en 2021 en televisie jaarberek 2021 per regionale omroep

De financiële cijfers van regionale omroepen verschillen sterk van elkaar. Er is per regionale omroep een groot verschil in inkomsten. In artikel 4a van het Mediabesluit 2008 is vastgelegd welk percentage de verschillende regionale omroepen ontvangen van het totale beschikbare budget voor regionale publieke

⁴ Voor het televisie jaarberek van 2022 zijn niet alle gegevens per regionale omroep beschikbaar. Daarom buiten figuur 1 gelaten.

media-instellingen. In figuur 2 is het percentage van het totaalbudget per regionale omroep te zien. Ter illustratie: in 2022 kreeg Omroep Zeeland een bedrag van €9.630.942 en Omroep Brabant kreeg een bedrag van €18.842.939 aan financiering van het Rijk.⁵

Figuur 2: Verdeling totaalbudget per regionale omroep.

De Regionale Publieke Omroep (hierna: RPO) is het samenwerkings- en coördinatiorgaan voor de uitvoering van de publieke mediaopdracht van de regionale omroepen. De missie van de RPO is: “De RPO versterkt de nieuws- en informatievoorziening en het cultuurdragerschap door regionale omroepen”.⁶ In het concessiebeleidsplan 2017-2025 beschrijven de RPO en de dertien regionale omroepen waar zij de komende jaren op willen inzetten aan de hand van vijf visies.⁷ In 2021 is het concessiebeleidsplan tussentijds geëvalueerd. Naar

⁵ Mediabesluit 2008, artikel 4a.

⁶ RPO (z.d.). Over de RPO. Zie: <https://www.stichtingrpo.nl/over-rpo/>.

⁷ RPO (2017). Concessiebeleidsplan 2017-2025 – Liefde voor de regio. Zie: <https://liefdevoorderegio.nl/>.

aanleiding van de evaluatie hebben de RPO en de regionale omroepen aanvullend zeven strategische prioriteiten opgesteld voor de periode 2022-2025.⁸

1. Journalistieke kwaliteit verhogen
2. Breed en intensief samenwerken
3. Digitale transformatie omarmen
4. Innovatie samen organiseren
5. Werken aan diversiteit en inclusie
6. Talenten werven en behouden
7. Bereik verbreden en verdiepen

De dertien regionale omroepen hebben een gezamenlijke visie en strategische prioriteiten, tegelijkertijd zijn de regio’s die zij bedienen op verschillende vlakken anders. Naast het verschil in het budget dat zij ontvangen, is er bijvoorbeeld ook verschil in leeftijd van inwoners, culturen, achtergronden en taal/dialecten. De doelgroep van een regionale omroep als RTV Drenthe is bijvoorbeeld qua leeftijd ouder dan het publiek van RTV Utrecht. In de regio waar RTV Noord actief is, bestaat een grote plattelandscultuur, in plaats van een stedelijke cultuur zoals in de regio’s van Omroep West of RTV Rijnmond. NH Nieuws of Omroep Flevoland maken voornamelijk programma’s waarin zonder dialect gesproken wordt, terwijl bij L1 of RTV Noord ook dialecten in programma’s te horen zijn. Bij Omroep Fryslân worden enkel programma’s in het Fries gemaakt. Dit alles heeft invloed op de programmering en de interne strategische keuzes die de omroepen maken.

⁸ RPO (2021). Concessiebeleidsplan | verdieping en aanscherping 2022-2025. Zie: https://www.stichtingrpo.nl/liefdevoorderegio_2022_2025/.

2.2. Juridisch kader

In tabel 2 staat de relevante internationale en nationale wet- en regelgeving omtrent toegankelijkheid van programmering op televisie voor personen met een auditieve beperking opgesomd.

Internationaal	
Artikel 30, VN-Verdrag Handicap	Personen met een handicap hebben toegang tot televisieprogramma's en films in toegankelijke vorm.
Europese Digitale toegankelijkheidsrichtlijn.	Websites en mobiele applicaties van de overheid moeten waarneembaar, bedienbaar, begrijpelijk en robuust zijn.
Nationaal	
Mediawet 2008, Artikel 2.58	De NPO stuurt jaarlijks vóór 1 juni aan het Commissariaat van Onze Minister een verslag over het afgelopen kalenderjaar met daarin onder andere de maatregelen die de NPO treft om de toegankelijkheid van het audiovisueel media-aanbod voor personen met een handicap verder te ontwikkelen. Om de drie jaar brengt het Commissariaat verslag uit aan de Europese Commissie over de uitvoering hiervan.
Mediawet 2008, Artikel 3.27	Een commerciële media-instelling brengt jaarlijks verslag uit aan het Commissariaat over de maatregelen die zij treft om de toegankelijkheid van het audiovisuele media-aanbod voor personen met handicap verder te ontwikkelen.

	Om de drie jaar brengt het Commissariaat verslag uit aan de Europese Commissie over de uitvoering hiervan.
Mediawet 2008, Artikel 6.27	Toegankelijkheid bij crisiscommunicatie voor personen met een auditieve of visuele beperking.
Mediabesluit, Artikel 16a	95% van de Nederlandstalige programmaonderdelen van de NPO zijn voorzien van ondertiteling ten behoeve van mensen met een auditieve beperking.
Mediabesluit, Artikel 34a	50% van de Nederlandstalige programmaonderdelen van de commerciële omroepinstellingen (met een bereik van 75% van alle huishoudens in Nederland) zijn voorzien van ondertiteling ten behoeve van mensen met een auditieve beperking.

Tabel 2: Relevante internationale en nationale wet- en regelgeving omtrent toegankelijkheid op televisie voor personen met een auditieve beperking.

2.3. Toegankelijke programmering voor mensen met een auditieve beperking

Om de toegankelijkheid van Nederlandstalige programmering voor mensen met een auditieve beperking te vergroten, kunnen de volgende instrumenten worden ingezet:⁹

- Vertaling in gebarentaal
- Schone audio
- Ondertitels voor doven en slechthorenden

Hieronder wordt elk van de toegangsdiensten verder toegelicht.¹⁰

Vertaling in gebarentaal

Een tolk Nederlandse Gebarentaal wordt gebruikt om audio-informatie in een programma (spraak en andere belangrijke geluiden) over te brengen aan dove en slechthorende.

Schone audio

Gesproken dialoog en non-verbale informatie (zoals achtergrondgeluid) worden gescheiden. Hierdoor is het voor een slechthorende persoon makkelijker om de gesprekken te volgen.

Ondertiteling voor doven en slechthorenden

Ondertiteling voor doven en slechthorenden verschilt met “gewone” ondertiteling doordat belangrijke geluidseffecten en andere elementen worden uitgeschreven. Deze ondertiteling is doorgaans intralinguaal (Nederlands – Nederlands).

Ondertiteling kan zowel online toegevoegd worden middels AI-technologie of software, maar ook kan op de televisie worden ondertiteld via Teletekst.

⁹ Ieder(in) (2020). Toegankelijke audiovisuele media voor mensen met een beperking en ouderen. Zie: [Toegankelijke-audiovisuele-media-voor-mensen-met-een-beperking-en-ouderen-1.pdf \(iederin.nl\)](#).

Het inzetten van ondertiteling kan op verschillende manier gebeuren: door middel van AI-oplossingen of met tussenkomst van een redacteur.

AI-oplossingen

Door middel van (AI)-software kan automatische ondertiteling gemaakt worden. Momenteel bevat de ondertiteling die hierdoor wordt gegenereerd, nog regelmatig fouten. Wanneer iemand zonder dialect en op een normaal tempo spreekt, is deze automatische ondertiteling goed te volgen (maar niet foutloos). Wanneer iemand met dialect of heel snel spreekt, is de automatische ondertiteling niet altijd goed te volgen. Veel gesprekspartners verwachten dat het nog jaren zal duren voordat AI in staat is om kwalitatief goede ondertiteling te verzorgen.

Tussenkomst van een redacteur

Als er ondertiteld wordt met tussenkomst van een redacteur zijn er drie mogelijkheden. 1) De redacteur schrijft de ondertiteling zelf. 2) Ondertiteling wordt gemaakt met behulp van AI-software. Hierna worden de fouten handmatig gecorrigeerd door een redacteur. 2) De redacteur gebruikt spraakherkenningssoftware waarbij een redacteur zo woordelijk mogelijk spreekt wat er op televisie gezegd wordt. De spraakherkenningssoftware zet dit om in tekst. Dit wordt ‘re-speaking’ genoemd. Met behulp van deze methode kunnen live-uitzendingen soms met één minuut vertraging worden ondertiteld.

Om kwalitatief goede ondertiteling te realiseren voor mensen met een auditieve beperking, is het waardevol om aanvullende eisen te stellen aan de ondertiteling. Ieder(in), de koepelorganisatie van mensen met een lichamelijke handicap, verstandelijke beperking of chronische ziekte, heeft kwalitatieve doelen

¹⁰ Ieder(in) (2020). Toegankelijke audiovisuele media voor mensen met een beperking en ouderen. Zie: [Toegankelijke-audiovisuele-media-voor-mensen-met-een-beperking-en-ouderen-1.pdf \(iederin.nl\)](#).

opgesteld voor ondertiteling. Deze eisen zien samengevat op de volgende onderwerpen.¹¹

1. Timing (bijvoorbeeld: hoe lang staat ondertiteling in beeld?)
2. Weergave (bijvoorbeeld: hoeveel regels hebben de ondertitels en hoe wordt gebruik gemaakt van kleur?)
3. Inhoud (bijvoorbeeld: hoe letterlijk zijn de ondertitels?)

2.4. Ondertiteling bij de NPO

Volgens artikel 16a van het Mediabesluit is de NPO wettelijk verplicht om 95% van de Nederlandstalige programmaonderdelen te voorzien van ondertiteling ten behoeve van mensen met een auditieve beperking. In 2008 is deze wettelijke verplichting ingegaan, waarna de percentages voor de Nederlandstalige programmering die van ondertiteling voorzien moest worden, jaarlijks groeiden. De NPO heeft sinds 2008 elk jaar het minimale verplichte percentage ondertiteling gehaald.¹²

De NPO heeft richtlijnen opgesteld voor het ondertitelen van programma's. De algemene aandachtspunten bestaan samengevat uit:¹³

1. Letterlijkheid
2. Leestijd
3. Timing
4. Twee- of drieregelige titels
5. Kleurgebruik

¹¹ Ieder(in) (2020). Toegankelijke audiovisuele media voor mensen met een beperking en ouderen. Zie: [Toegankelijke-audiovisuele-media-voor-mensen-met-een-beperking-en-ouderen-1.pdf \(iederin.nl\)](https://over.npo.nl/voor-publiek/toegankelijkheid/tt888-ondertiteling#Aan-iederin.nl).

¹² NPO Jaarverslagen/Terugblik 2008 tot en met 2021.

¹³ NPO (z.d.). Richtlijnen voor ondertiteling. Zie: https://over.npo.nl/storage/configurations/overnpo/files/bijlage_riichtlijnen_ondertiteling.pdf.

6. Geel en wit voor presentatoren en verslaggevers

De afdeling TT888 Ondertiteling zorgt voor ondertiteling van de Nederlandstalige programma's van de NPO. Via Teletekstpagina 888 kan iedereen deze ondertiteling bekijken. De NPO maakt gebruik van ondertiteling met tussenkomst van een redacteur. Ondertiteling wordt middels software gerealiseerd en vervolgens gecorrigeerd door een redacteur of wordt, bij live-uitzendingen, gerealiseerd middels 're-speaking'.¹⁴

Naast deze richtlijnen heeft de NPO het Stappenplan NPO toegankelijkheid media-aanbod opgesteld naar aanleiding van de motie Westerveld in 2018.¹⁵ In het Stappenplan staat dat de NPO een traject is aangegaan waarin geëxperimenteerd is met automatische ondertiteling (autotitling). Dit traject is afgerond en de NPO maakt inmiddels gebruik van automatische ondertiteling op het themakanaal 'NPO Politiek en Nieuws'.¹⁶ De NPO is van plan om in de toekomst verder te innoveren en autotitling in de toekomst breder in te zetten.¹⁷

¹⁴ NPO (z.d.). T888 Ondertiteling. Zie: <https://over.npo.nl/voor-publiek/toegankelijkheid/tt888-ondertiteling#Aan->.

¹⁵ Motie van het lid Westerveld c.s. d.d. 26 september 2018 (Kamerstuk 32 827, nr. 137).

¹⁶ NPO (z.d.). T888 Ondertiteling. Zie: <https://over.npo.nl/voor-publiek/toegankelijkheid/tt888-ondertiteling#Aan->.

¹⁷ NPO (2020). Stappenplan NPO toegankelijkheid media-aanbod. Zie: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-d166c097-11cd-45d7-826d-547fc7e6db40/pdf>.

3. Diversiteit en inclusie bij regionale omroepen

In dit hoofdstuk staan we stil bij de stand van zaken van diversiteit en inclusie bij de regionale publieke omroepen. We beschrijven allereerst in hoeverre de regionale omroepen diversiteits- en inclusiebeleid hebben ontwikkeld (paragraaf 3.1). Vervolgens beschrijven we welke rol diversiteit en inclusie spelen in de praktijk (paragraaf 3.2).

3.1. Beleid over diversiteit en inclusie

Het concessiebeleidsplan 2017-2025 van de RPO bevat verschillende doelstellingen omtrent diversiteit en inclusie:¹⁸

- Verantwoording in iedere regio over maatschappelijke relevantie, urgentie en diversiteit van het regionale media-aanbod.
- Verschillende doelgroepen bereiken, bijdragen aan de pluriformiteit van het media-aanbod en de regionale diversiteit versterken.

¹⁸ RPO (2017). Concessiebeleidsplan 2017-2025 – Liefde voor de regio. Zie: <https://liefdevoorderegio.nl/>.

In de aanscherping en verdieping van het concessiebeleidsplan zijn 7 strategische prioriteiten opgesteld. Eén van deze strategische prioriteiten is: ‘werken aan diversiteit en inclusie’. Hieromtrent zijn vier mijlpalen geformuleerd:¹⁹

1. Trainingen voor alle medewerkers over onbewuste vooroordelen.
2. Pilots waar gewerkt wordt aan een inclusieve cultuur, beginnend bij directies, hoofdredacties en HR-functionarissen.
3. Inzichtelijk maken wat het versterkende effect is tussen een meer divers personeelsbestand en het beter bereiken van diversie doelgroepen.
4. Een gezamenlijk en strategisch plan voor de aanpak van diversiteit en inclusie dat leidt tot een inclusieve cultuur vanuit een regionaal divers personeelsbestand.

In de voorbereiding van het nieuwe Concessiebeleidsplan (vanaf 2025) verzorgt de RPO momenteel gesprekken met de directeuren van de dertien omroepen over de nieuwe doelstellingen en acties omtrent diversiteit en inclusie.

Drie regionale omroepen (Omrop Fryslân, RTV Rijnmond en omroep Brabant) hebben het thema diversiteit en inclusie uit het concessiebeleidsplan van de RPO vertaald naar een eigen (strategisch) plan of een separaat beleidsstuk over diversiteit en inclusie. Deze documenten richten zich voornamelijk op een meer diverse samenstelling van het personeelsbestand en een inclusieve organisatie. In deze documenten is bijvoorbeeld beschreven waarom het zijn van een diverse en inclusieve organisatie belangrijk is en zijn acties benoemd hoe dit te bereiken. We lezen bijvoorbeeld acties omtrent taalgebruik, feestdagen, vacatureteksten, de mogelijkheid om melding te maken, of het doen van een medewerkerstevredenheidsonderzoek dat aandacht besteed aan de ervaring van

¹⁹ RPO (2021). Concessiebeleidsplan | verdieping en aanscherping 2022-2025. Zie: https://www.stichtingrpo.nl/liefdevoorderegio_2022_2025/.

inclusiviteit. De documenten richten zich over het algemeen niet specifiek op doelgroepen, maar streven naar diversiteit in verschillende vormen.

Een aantal omroepen zijn momenteel bezig met het ontwikkelen van diversiteits- en inclusiviteitsbeleid, zoals RTV Utrecht, L1, Omroep West, NH Nieuws en RTV Oost. De overige regionale omroepen hebben geen specifiek beleid omtrent diversiteit en inclusie, geven aan zich aan te sluiten bij het concessiebeleidsplan van de RPO of benoemen dat zij bij de Charter Diversiteit van de SER zijn aangesloten.

Voor wat betreft de diversiteit en inclusiviteit van de programmering van de regionale omroepen hebben we geen beleidsstukken toegestuurd gekregen. In de gesprekken werd genoemd dat hierover geen specifiek beleid geschreven is, maar hierbij plaatsen we de kanttekening dat we vooral zakelijk directeurs en hoofden techniek hebben gesproken (en weinig hoofdredacteurs).

3.2. Diversiteit en inclusie in de praktijk

Alle gesprekspartners bij de regionale omroepen geven aan dat diversiteit en inclusie in de praktijk een belangrijke rol speelt of onderwerp van gesprek is. Dat er geen beleid is, wil niet zeggen dat er geen actie wordt ondernomen.

Voorbeelden die worden genoemd omtrent diversiteit en inclusie in de eigen organisatie, zijn bijvoorbeeld dat er recentelijke vrouwelijke leidinggevenden zijn geworven en aangenomen, dat vacatureteksten zijn aangepast en dat wordt geïnvesteerd in nieuw (divers) personeel om voldoende taal- of dialectvaardig te worden. De meeste gesprekspartners van de regionale omroepen geven in de gesprekken als eerste aan dat het binnen hun omroep belangrijk wordt gevonden dat het personeelsbestand hun regio weerspiegelt. Dat betekent dat zowel de

leden van de redactie als de leidinggevenden elkaar aanvullen, bijvoorbeeld vanwege hun cultuur, leeftijd, sekse, geardeheid, et cetera.

Voorbeelden die worden genoemd omtrent de diversiteit en inclusie van de programmering, zijn bijvoorbeeld de mogelijkheid om artikelen op de website in meerdere talen te weergeven, de mogelijkheid om tekst op de website te vergroten of artikelen voor te lezen, gebruik van de app 'Tolkie', de keuze voor gasten aan talkshowtafels (in relatie tot het onderwerp waarover zij spreken), het maken van speciale content voor jongeren, het uitzenden van evenementen van doelgroepen uit de regio, het onderhouden van contact met organisaties die bevolkingsgroepen vertegenwoordigen die momenteel nog beperkt worden bereikt, het inzetten van regioteams in de provincie, en meer.

We constateren dat de omroepen sterk van elkaar verschillen in de wijze waarop zij aandacht besteden aan diversiteit en inclusie. Dat is voor een belangrijk deel te verklaren door de verschillende regio's waarin zij opereren, maar ook door de mate van (kritische) aandacht die er binnen de omroep aan gegeven wordt.

Enkele gesprekspartners zijn kritisch op hun eigen organisatie en geven aan dat de omroep, op het gebied van diversiteit en inclusie van het personeelsbestand en programmering nog niet op het juiste niveau zit. Zo bijvoorbeeld benoemd dat de omroep "te masculien is" of "te weinig kleur op de redactie kent".

Het is ons ook opgevallen dat sommige gesprekspartners van omroepen die (nog) geen diversiteitsbeleid hebben, beperkt kritisch zijn op de diversiteit en inclusie van de eigen organisatie en tegelijkertijd weinig concrete voorbeelden noemen van acties die de diversiteit en inclusie vergroten.

Een aantal omroepen uit de meer dunbevolkte regio's geven aan dat het diverser maken van hun personeelsbestand lastig is. Dat komt bijvoorbeeld omdat zij überhaupt al moeite hebben om journalistiek personeel te werven, omdat de werknemers een bepaalde taal en/of dialect moeten kunnen spreken of verstaan

en/of omdat de doorloop op de redacties erg laag ligt (waardoor verandering langzaam gaat). Omrop Fryslân loopt bijvoorbeeld tegen het probleem aan dat maar weinig mensen de Friese taal spreken en schrijven, terwijl de gehele programmering in het Fries wordt gemaakt. RTV Noord herkent dit probleem en biedt daarom cursussen Gronings aan nieuw personeel aan (NB: niet alle programmering van RTV Noord is in dialect). RTV Flevoland benoemt ook recentelijk een nieuwe medewerker met een bi-culturele achtergrond te hebben aangenomen en deze extra opleidingen in de Nederlandse taal te hebben aangeboden.

4. Huidige toegankelijkheid voor mensen met een auditieve beperking

4.1. Stand van zaken regionale omroepen

De mate van toegankelijkheid van de programmering van regionale omroepen voor doven en slechthorende verschilt per regionale omroep. NH Nieuws, Omroep Brabant, Omroep Flevoland, Omroep Gelderland, Omroep West, RTV Drenthe, RTV Noord, RTV Oost en RTV Utrecht faciliteren een bepaalde vorm van ondertiteling bij (een deel van) de programmering op televisie dan wel via de online kanalen.

- Vijf regionale omroepen (Omroep Brabant, Omroep Gelderland, Omroep West, RTV Drenthe en RTV Utrecht) maken gebruik van Nederlandse ondertiteling op televisie die tot stand komt met behulp van een redacteur voor een gedeelte van hun programmering. Al deze omroepen zenden deze ondertiteling mee via Teletekst888.
  - Twee omroepen, RTV Utrecht en RTV Drenthe, werken samen met een externe partij die de ondertiteling verzorgt.
  - Omroep West laat de ondertiteling verzorgen door een externe AI-partij, waarna een redacteur op de eigen redactie de ondertiteling handmatig aanpast.
  - Omroep Gelderland heeft eigen werknemers die handmatig ondertitelen.
  - Omroep Brabant huurt freelancers in die handmatig ondertitelen.
  - De meeste van deze omroepen ondertitelen alleen hun nieuwsuitzending (in de herhaling). Live ondertitelen wordt door geen enkele omroep gedaan.
  - De meeste van deze omroepen betalen de ondertiteling uit hun eigen begroting. RTV Drenthe ontvangt momenteel subsidie vanuit de provincie voor hun ondertiteling. RTV Drenthe benadrukt dat het voor hen anders niet mogelijk was geweest om ondertiteling te faciliteren, vanwege hun relatief kleine budget ten opzichte van veel andere regionale omroepen.
- RTV Oost maakt gebruik van Nederlandse ondertiteling op televisie middels automatische ondertiteling. Deze ondertiteling wordt beschikbaar gesteld via Teletekst888.
- Zeven regionale omroepen (Omroep Brabant, Omroep Flevoland, Omroep Gelderland, NH Nieuws, RTV Drenthe, RTV Noord en RTV Utrecht) maken gebruik van automatische ondertiteling voor hun online video's. Een aantal van deze omroepen maken ook gebruik van automatische ondertiteling voor hun 'uitzending gemist'. Niet alle regionale omroepen hebben zo'n 'uitzending gemist'-pagina.
- Geen van de regionale omroepen maakt standaard gebruik van 'vertaling in gebarentaal' of van 'schone audio'. RTV Utrecht heeft wel tijdens de Provinciale Staten verkiezingen uitlegvideo's gemaakt met gebarentolk. De gesprekspartner van RTV Utrecht geeft aan dat dit idee is geopperd door een doof personeelslid. Middels een gebarentolk wil de omroep een breder publiek bereiken op zo'n belangrijk thema als de verkiezingen.

4.2. De afwegingen van regionale omroepen omtrent het gebruik van ondertiteling

De regionale omroepen maken verschillende afwegingen en keuzes omtrent het al dan niet ondertitelen van hun Nederlandstalige programmering op televisie. Hieronder beschrijven we allereerst welke afwegingen de doorslag hebben gegeven bij omroepen die *wel* ondertitelen op televisie. Vervolgens beschrijven we welke afwegingen een rol hebben gespeeld bij het *niet* ondertitelen van de Nederlandstalige programmering op televisie.

Wel ondertiteling

De keuze om Nederlandse programma's (handmatig) te ondertitelen komt met name voort uit het belang dat regionale omroepen zien in de toegankelijkheid van hun programmering. Enkele regionale omroepen benoemen hierbij dat het om "*tienduizenden mensen gaat*" die doof of slechthorend zijn in hun regio.

Bovendien maakt niet alleen de dove en slechthorende doelgroep gebruik van de ondertiteling, ook voor andere doelgroepen (zoals mensen die Nederlands aan het leren zijn) vergroot het de toegankelijkheid van de regionale televisie.

De regionale omroepen die gebruik maken van ondertiteling op televisie krijgen ook positieve geluiden van kijkers en belangenverenigingen (zoals Stichting Plotsdoven en Laatdoven). Ook automatische ondertiteling (online of op televisie) wordt regelmatig positief ontvangen door gebruikers en omroepen die hier gebruik van maken, geven aan dat zij geen klachten krijgen over de kwaliteit. RTV Oost, die gebruik maakt van AI-ondertiteling op televisie, heeft bijvoorbeeld onderzoek gedaan onder kijkers met een auditieve beperking. De gesprekspartner van RTV Oost benoemde dat respondenten aan hebben gegeven dat het voor hen geen probleem is als de ondertiteling niet helemaal klopt. Voor

hen is het waardevol dat zij kunnen liplezen en daarbij worden ondersteund door de ondertiteling.

De omroepen die gebruik maken van automatische ondertiteling geven specifiek aan dat deze technologie niet duur is, zeker vergeleken met handmatig ondertitelen.

Geen ondertiteling

Een groot deel van de omroepen maakt geen gebruik van ondertiteling of alleen ondertiteling op online kanalen. De meest genoemde reden om niet te ondertitelen is het feit dat met name handmatig ondertitelen kostbaar is. Gesprekspartners bij omroepen geven aan dat zij momenteel prioriteit leggen bij andere zaken, zoals hun journalistieke kwaliteit. Enkele gesprekspartners van regionale omroepen benoemen daarbij expliciet dat zij het belangrijk vinden om alleen ondertiteling te faciliteren die ook kwalitatief goed is, waardoor zij niet zouden willen kiezen voor de 'goedkopere' automatische mogelijkheden.

Vrijwel alle regionale omroepen geven aan dat het organiseren van ondertiteling technisch mogelijk is. Voor hoge kwaliteit van ondertiteling is alleen personeel nodig, wat tot hogere kosten leidt. Hierbij is het van belang om te noemen dat de financiële draagkracht van regionale omroepen sterk verschilt, wat de impact van het inhuren van dit personeel voor de ene omroep groter maakt dan voor de andere.

De helft van de regionale omroepen benadrukt in de gesprekken dat zij liever zien dat er wordt geïnvesteerd in de toegankelijkheid van de online content. Velen van hen vinden het investeren in televisie en Teletekst niet meer van deze tijd.

5. Mogelijkheden voor het vergroten van de toegankelijkheid voor mensen met een auditieve beperking

In dit hoofdstuk beschrijven we de mogelijkheden voor het vergroten van de toegankelijkheid van de regionale programmering voor mensen met een auditieve beperking die in deze verkenning naar voren zijn gekomen. We richten ons specifiek op ondertiteling. In dit hoofdstuk baseren we ons op de suggesties en ideeën die in de gesprekken met de stakeholders en omroepen naar voren zijn gebracht. In paragraaf 5.1 beschrijven we de minst complexe mogelijkheid, namelijk automatische ondertiteling op online platforms. In paragraaf 5.2 beschrijven we de mogelijkheid van het aanbieden van automatische ondertiteling op televisie. In paragraaf 5.3 beschrijven we de mogelijkheid om ondertiteling te organiseren met behulp van een redacteur. In de beschrijving van deze drie mogelijkheden, houden we steeds in het midden wie de kosten voor de uitvoering van deze mogelijkheid op zich zou moeten nemen.

In paragraaf 5.4 beschrijven we tot slot mogelijke samenwerkingen die kunnen bijdragen aan (kwalitatief goede) ondertiteling bij regionale omroepen, waarbij we aandacht besteden aan de rol van de RPO en de NPO.

5.1. Automatische ondertiteling op online platforms

Voor automatische ondertiteling van online content is software beschikbaar op de markt. Daarmee kunnen video's op online platforms (zoals de website, app en sociale media) worden ondertiteld, maar bijvoorbeeld ook de programma's die op een 'uitzending gemist' zijn geplaatst. Veel omroepen beschikken momenteel nog niet over zo'n platform voor gemiste uitzendingen, maar meerdere omroepen zijn wel bezig om dit te ontwikkelen.

De meeste gesprekspartners bij de omroepen zien deze mogelijkheid (automatische ondertiteling op online platforms) over het algemeen als praktisch haalbaar en benadrukken bovendien dat zo'n oplossing in lijn is met de ontwikkeling die de regionale omroepen reeds hebben ingezet. Innovaties en veranderingen die omroepen momenteel realiseren, richten zich op online mogelijkheden en content, terwijl de programmering op televisie in veel gevallen wordt afgebouwd of slechts in stand wordt gehouden.

Aan automatische ondertiteling op online platforms zijn de volgende **voordelen** verbonden:

- Aan het realiseren van automatische ondertiteling zijn geringe kosten verbonden. Er dient slechts betaald te worden voor de software die de ondertiteling automatisch genereert.

- Wanneer televisie-uitzendingen na afloop online worden geplaatst, is het gemakkelijk om de ondertiteling online snel na de uitzending beschikbaar te stellen.
- Wellicht is het mogelijk om via dezelfde software niet alleen Nederlandstalige ondertiteling te ontsluiten, maar ook ondertiteling in andere talen (om de toegankelijkheid van de programmering ook voor andere doelgroepen te vergroten).

Aan automatische ondertiteling op online platforms zijn de volgende **nadelen** verbonden:

- De automatisch gegenereerde ondertiteling voldoet (nog) niet aan de kwaliteitseisen die ieder(in) geformuleerd heeft en/of die gelden bij de NPO. Denk aan eisen over kleurgebruik, de weergave van omgevingsgeluid of de lengte en snelheid van de in beeld gebrachte tekst. Sterker nog, automatische ondertiteling bevat nog regelmatig fouten, bijvoorbeeld wanneer te snel of onduidelijk wordt gesproken. Wanneer wel duidelijk wordt gesproken, kan de software nog steeds fouten maken, maar is de programmering wel goed te volgen, aldus de omroepen die reeds gebruik maken van automatische ondertiteling. Het is lastig om in te schatten op welke termijn de automatische ondertiteling (vrijwel) foutloos zal zijn.
  - Enkele gesprekspartners van regionale omroepen benadrukken dat het weergeven van ondertiteling met fouten niet past bij de functie van een professionele omroep die kwalitatief goed media-aanbod dient te verzorgen. Een omroep zou volgens hen geen informatie moeten weergeven die verkeerd geïnterpreteerd kan worden.
- Automatische ondertiteling is momenteel (nog) niet voldoende geschikt voor de regio's waarin veel dialect en/of de Friese taal wordt gesproken in de programmering. Ook wanneer mensen met een sterk accent spreken, kan de software daar vaak (nog) geen goede tekst van maken. Het is lastig om in te schatten hoe snel de AI-ontwikkelingen rondom dialecten en/of het Fries

zullen gaan. Omrop Fryslan is dit (voor de Friese taal) momenteel zelf aan het verkennen.

- Deze mogelijkheid, die zich richt op online programmering, bereikt niet de doelgroep die televisie kijkt en/of die de weg op online kanalen nog niet goed weet te vinden. Dat betreft met name de doelgroep ouderen, van wie er relatief veel slechthorend of doof zijn.

Binnen deze mogelijkheid lijkt het minder logisch om te spreken over instap- en ambitiepercentages. Immers, wanneer de keuze wordt gemaakt om online automatisch te ondertitelen, dan hoeft slechts de software daarvoor aangeschaft te worden, waarna alle online bestanden automatisch ondertiteld kunnen worden.

5.2. Automatische ondertiteling op televisie

Automatische ondertiteling op televisie verschilt technisch van automatische ondertiteling online, omdat de ondertiteling moet worden 'meegezonden' met de uitzendingen. De meest gangbare 'drager' daarvoor is Teletekst, maar er kunnen, bij digitale televisie, ook andere methoden verkend worden in samenwerking met de providers.

Het beschikbaar stellen van automatische ondertiteling op televisie lijkt praktisch haalbaar voor regionale omroepen, hoewel ongeveer de helft van de omroepen geen gebruik meer maakt van Teletekst. De reden voor het beëindigen van Teletekst is voor deze omroepen gelegen in het moderniseren van het eigen aanbod, het besparen op kosten voor het maken van content voor Teletekst en/of het beperkte gebruik ervan door het publiek. Het opnieuw in gebruik nemen van Teletekst, zou voor deze omroepen met extra kosten gepaard gaan.

Aan automatische ondertiteling op televisie zijn de volgende **voordelen** verbonden:

- Aan het realiseren van automatische ondertiteling op televisie zijn geringe kosten verbonden. Er dient slechts betaald te worden voor de software die de ondertiteling automatisch genereert en voor een drager als Teletekst.
- De ondertiteling kan relatief snel beschikbaar gesteld worden, bijvoorbeeld in de eerste herhaling (binnen de carroussel).
- De toegankelijkheid van specifiek het medium televisie wordt vergroot, wat in het bijzonder van toegevoegde waarde is voor de doelgroep ouderen, onder wie zich relatief veel dove of slechthorende mensen bevinden. Ook voor andere doelgroepen is dit van toegevoegde waarde, bijvoorbeeld voor gezinnen met één of meerdere dove of slechthorende gezinsleden die graag gezamenlijk naar de regionale televisie willen kijken en/of mensen die het Nederlands minder machtig zijn (en voor wie wat extra ondersteuning in de vorm van geschreven tekst van toegevoegde waarde is).

Aan automatische ondertiteling op televisie zijn de volgende **nadelen** verbonden:

- De automatisch gegenereerde ondertiteling voldoet (nog) niet aan de kwaliteitseisen die ieder(in) geformuleerd heeft en/of die gelden bij de NPO. Denk aan eisen over kleurgebruik, de weergave van omgevingsgeluid of de lengte en snelheid van de in beeld gebrachte tekst. Sterker nog, automatische ondertiteling bevat nog regelmatig fouten, bijvoorbeeld wanneer te snel of onduidelijk wordt gesproken. Wanneer wel duidelijk wordt gesproken, kan de software nog steeds fouten maken, maar is de programmering wel goed te volgen, aldus de omroepen die reeds gebruik maken van automatische ondertiteling. Het is lastig om in te schatten op welke termijn de automatische ondertiteling (vrijwel) foutloos zal zijn.
  - Enkele gesprekspartners van regionale omroepen benadrukken dat het weergeven van ondertiteling met fouten niet past bij de functie van een professionele omroep die kwalitatief goed media-aanbod dient te

verzorgen. Een omroep zou volgens hen geen informatie moeten weergeven die verkeerd geïnterpreteerd kan worden.

- Automatische ondertiteling is momenteel (nog) niet geschikt voor de regio's waarin veel dialect en/of de Friese taal wordt gesproken in de programmering. Ook wanneer mensen met een sterk accent spreken, kan de software daar vaak (nog) geen goede tekst van maken. Het is lastig om in te schatten hoe snel de AI-ontwikkelingen rondom dialecten en/of het Fries zullen gaan. Omrop Fryslan is dit (voor de Friese taal) momenteel zelf aan het verkennen.

Binnen deze mogelijkheid lijkt het minder logisch om te spreken over instap- en ambitiepercentages. Immers, wanneer de keuze wordt gemaakt om automatisch te ondertitelen, dan hoeft slechts de software en de drager (zoals Teletekst) daarvoor aangeschaft te worden, waarna de programmering automatisch ondertiteld kan worden vanaf bijvoorbeeld de eerste herhaling.

5.3. Ondertiteling met behulp van een redacteur

Ondertiteling met behulp van een redacteur verschilt van de vorige optie, omdat de ondertiteling wordt gemaakt of verbeterd door een persoon. Deze redacteur kan de ondertiteling helemaal zelf schrijven of kan geholpen worden door een programma dat automatische ondertiteling genereert, waarna de redacteur deze verbetert. Dankzij de tussenkomst van de redacteur worden fouten uit de ondertiteling gehaald en kan eventueel ook met andere kwaliteitseisen gewerkt worden. De ondertiteling zou vervolgens vanaf een bepaald tijdstip (bijvoorbeeld in de tweede carroussel) en eventueel voor een gedeelte van de programmering voor het publiek beschikbaar gesteld kunnen worden.

Sommige regionale omroepen maken voor (een deel van) hun programmering al gebruik van deze mogelijkheid. Veel gesprekspartners van omroepen die dit niet doen, hebben aangegeven dat zij zich afvragen of zij de kosten van deze mogelijkheid zelf kunnen dragen. Dit geldt in het bijzonder voor omroepen die relatief weinig financiering ontvangen.

Aan ondertiteling met behulp van een redacteur zijn de volgende **voordelen** verbonden:

- Het is mogelijk om aan de kwaliteitseisen voor ondertiteling van Ieder(in) en/of de NPO te voldoen. Dit realiseert een grote mate van toegankelijkheid voor de dove en slechthorende doelgroep, omdat de ondertiteling begrijpelijk en goed leesbaar is.
- Dat heeft als bijkomend voordeel dat de regionale omroepen zelf de kwaliteit van hun programmering kunnen borgen, ook voor de dove en slechthorende doelgroep.
- Wanneer de ondertiteling prettig leesbaar en van goede kwaliteit is, zullen ook andere doelgroepen gebruik maken van de ondertiteling, zo leert de ervaring bij de NPO. Wanneer mensen zich niet aan de ondertiteling 'ergeren' door fouten, maken bijvoorbeeld ook mensen die Nederlands aan het leren zijn, mensen die het televisiegeluid uitzetten omdat hun kinderen nog in slaap moeten vallen en mogelijk nog andere doelgroepen gebruik van de ondertiteling.
- Wanneer ondertiteling door een redacteur wordt gemaakt, kunnen ook de regio's waarin dialect of de Friese taal gesproken wordt begrijpelijke ondertiteling uitzenden.

Aan ondertiteling met behulp van een redacteur zijn de volgende **nadelen** verbonden:

- Het realiseren van de ondertiteling vergt een grotere financiële investering. Er moet immers geïnvesteerd worden in mensen die kunnen ondertitelen (in dienst of via een externe partij). Deze investering komt bovenop de (kleinere)

investering in de software en drager, zoals Teletekst, en betreft een continue investering.

- Het vinden van deze redacteurs is niet in alle gebieden gemakkelijk, zeker wanneer deze personen ook dialecten en/of het Fries moeten kunnen verstaan en vertalen. Een aantal regionale omroepen in de dunbevolkte gebieden heeft momenteel al moeite met het vinden van personeel.
- Daarnaast zal het opleiden van ondertitelredacteurs wat tijd, geld en aandacht vragen.

Specifiek voor Omrop Fyslan geldt dat gezocht moet worden naar een manier om enerzijds aan te sluiten bij het karakter van de omroep, waarbij de Friese taal centraal staat (waardoor ook vraag kan bestaan naar Friestalige ondertiteling) en anderzijds de toegankelijkheid voor dove en slechthorende mensen in het Nederlands te vergroten (door middel van Nederlandstalige ondertiteling).

Binnen deze mogelijkheid is het logisch om na te denken over instap- en ambitiepercentages, bijvoorbeeld omdat het ondertitelen van alle programmering kostbaarder is dan het ondertitelen van een gedeelte van de programmering. Daarnaast is het ene programma gemakkelijker om te ondertitelen dan de ander, bijvoorbeeld omdat het programma wel/niet live wordt uitgezonden, omdat er wel/geen dialect gesproken wordt, et cetera.

Bij het formuleren van instap- en ambitiepercentages is het belangrijk om een paar zaken in acht te nemen:

- De meeste regionale omroepen zenden zo'n twee programma's per dag uit op televisie (bijvoorbeeld het nieuws en een ander programma).
- Vervolgens worden deze programma's steeds herhaald in carrousel.
- Vrijwel alle regionale omroepen zenden hun programma's op min of meer hetzelfde tijdstip voor het eerst uit (vaak rond 17:00 of 18:00 uur).
- Daarnaast zenden sommige omroepen langduriger (live) uit wanneer een evenement plaatsvindt. Deze programmering wordt niet altijd herhaald. Live

programmering is vele malen complexer om te ondertitelen dan niet-live programmering.

Op basis van de ervaringen van omroepen die reeds ondertitelen en bovengenoemde omstandigheden in acht nemend, kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een instappercentage van 30% van de programmering (dat is in praktijk één programma per dag) en een ambitiepercentage van 80% van de programmering (ondertiteling van vrijwel de gehele dagelijkse programmering, maar met de mogelijkheid tot uitzonderingen, zoals de live verslaglegging van evenementen). Graag benadrukken we dat deze inschatting het resultaat is van een snelle verkenning.

Naast het formuleren van percentages van de programmering, kan ook gedacht worden aan eisen of afspraken rondom ondertiteling op bepaalde tijdstippen op de dag (zodat ondertiteling wordt gerealiseerd in de herhalingen).

Het maken van een eerste start met ondertiteling op televisie lijkt op basis van de gesprekken mogelijk binnen een termijn van 1 tot 3 jaar na het moment dat omroepen weten dat ze hiermee aan de slag moeten. Ook hier benadrukken we graag dat deze inschatting het resultaat is van een snelle verkenning.

Bij het vaststellen van instap- of ambitiepercentages en het al dan niet beschikbaar stellen van financiering voor het realiseren van ondertiteling, is het van belang om de volgende context in acht te nemen:

- De financiële draagkracht van regionale omroepen verschilt sterk. Voor de ene omroep is een investering in techniek, software of nieuwe redacteurs relatief ingrijpender dan voor de andere omroep.
- Vrijwel alle gesprekspartners bij regionale omroepen hebben benadrukt dat zij financieel weinig flexibiliteit ervaren.
- Ontwikkelingen gaan snel. AI-toepassingen en ondertitelsoftware ontwikkelen zich de laatste tijd snel, maar ook de grootte van de stappen die de regionale

omroepen zetten in onderlinge samenwerking zijn de afgelopen jaren groeiende.

- Het is zinvol om te verkennen hoe samenwerking met de RPO en de NPO eruit zou kunnen zien alvorens percentages en financieringsmogelijkheden vast te stellen (zie ook de volgende paragraaf).

5.4. Samenwerking

Wanneer regionale omroepen aan de slag zouden moeten om (meer) ondertiteling van Nederlandstalige programmering te organiseren, ligt het voor de hand om samenwerking met elkaar, de RPO en mogelijk ook de NPO te onderzoeken.

De RPO kan de samenwerkings- en coördinatierol die hen toebedeeld is ook op dit thema uitoefenen, bijvoorbeeld door samen met de directeurs en/of de technisch hoofden te onderzoeken hoe het technisch ontsluiten van ondertiteling efficiënt geregeld kan worden.

Enkele gesprekspartners zien een grotere rol voor de RPO, bijvoorbeeld rondom het feitelijk organiseren van de ondertiteling. Gesprekspartners bij de omroepen en ook de RPO zelf hebben in de gesprekken voornamelijk benadrukt dat de regionale omroepen daarin autonoom kunnen handelen en zien dit ook als logisch in verband met regionale verschillen (zoals het bestaan van dialecten).

Daarnaast zien sommige gesprekspartners een rol voor de RPO voor het leggen van contact met de NPO. De NPO is de partij die veel ondertitelkennis en -ervaring in huis heeft.

Enkele gesprekspartners zien een rol voor de NPO voor het realiseren van kwalitatief goede ondertiteling voor regionale omroepen. De regionale

programmering zou door de ervaren redacteurs van de NPO ondertiteld kunnen worden. Om dit daadwerkelijk mogelijk te maken, moeten nog een aantal obstakels overwonnen worden. Zo zou de NPO ondertitelredacteurs in dienst moeten nemen die Fries en verschillende dialecten kunnen verstaan en vertalen. Ondertiteling van regionale programmering op één centraal punt zou verder piektijdstippen tot gevolg kunnen hebben, want alle omroepen zenden hun (live)programmering min of meer op hetzelfde tijdstip uit. Ook zijn er financiële obstakels (wie betaalt wat?) en technische obstakels. Momenteel gebruiken de regionale omroepen bijvoorbeeld verschillende technieken om hun programmering uit te zenden, waardoor het niet gemakkelijk (maar waarschijnlijk ook niet onmogelijk) is om de ondertiteling vanuit één punt mee te zenden.

KWINK
GROEP

Nassaulaan 1
2514 JS Den Haag

+31 (0)70 359 6955
info@kwinkgroep.nl
www.kwinkgroep.nl